

در گذرگاه پر فراز و نشیب تاریخ حیات بشری، در جایی که به بروز و پیشرفت تمدن‌ها، علوم، معارف و فرهنگ‌های عالی مربوط می‌شود، تفاهم و تبادل نظر و عرضه عقاید و آراء و تحقیقات واقع‌جویانه اقوام و ملل با یکدیگر، نقشی بسیار اساسی داشته است. به نتیجه رسیدن این تبادل و تفاهم‌ها، مبتنی بر شرایطی است که با اهمیت‌ترین آن‌ها به قرار زیر است:

۱- اطلاع، فهم و درک صحیح آراء، عقاید، اصول و مسائل مربوط به آن‌ها برای هر فرد یا گروهی که در جریان تفاهم و تبادل نظر قرار گرفته‌اند. بر اساس این معنی، صاحب‌نظرانی که با یکدیگر ارتباط و تفاهم برقرار می‌کنند، لازم است درباره آراء و عقایدی که طرح می‌کنند، دست‌کم علم و اطلاع لازم را داشته باشند. بدیهی است هر اندازه علم و آگاهی به آن‌چه برای تفاهم مطرح می‌کنند، گسترده‌تر و عمیق‌تر باشد، نتیجه ارتباط عالی‌تر خواهد بود. این هم یک حقیقت واضح است که: نقش واسطه‌های تفاهم، خصوصاً در مواردی که رسانه‌های گروهی و جهانی دست اندر کار طرح آراء و عقاید و فرهنگ‌ها باشند، بسیار با اهمیت است، زیرا واسطه‌ها می‌توانند هدف‌های خاص خود را در طرح و نقل و انتقال حقایق نیز منظور نمایند.

۲- ظرفیت تحمل شنیدن و پذیرش هر حقیقتی که طرح می‌شود و پرهیز جدی از تعصب، و دفاع از موقعیت باطلی که انسان در آن قرار گرفته است.

سخت‌گیری و تعصب خامی است تا جنینی، کار خون‌آشامی است^۱

۳- اخلاص در ابراز واقعیات و اصول و مسائلی که مورد اعتقاد است و اخلاص در به دست آوردن اطلاع از اصول و مسائلی که از سوی دیگران طرح می‌شود، نه برای طرح «من»، که بدون تردید به ویرانی معرفتی بشر منتهی می‌شود.

عدم مراعات این شرط، به جای تبادل و تفاهم و رقابت‌های سازنده، چنان که در طول تاریخ شاهد آن هستیم، موجب تعارض و تراحم آراء و نظریات می‌شود؛ علاوه بر بروز اختلالات علمی و معرفتی و فرهنگی که موجب محرومیت عده‌ای بی‌شمار از مردم جوامع می‌گردد.

۴- وقتی عقیده یا اصل و مسئله‌ای به طور یقینی ثابت شده باشد، طرح‌کننده تا آن‌جا که می‌تواند، باید به دفاع خالصانه از آن برخیزد، زیرا مسامحه، بی‌اعتنایی و خونسردی در ابراز و دفاع از واقعیات نیز یکی از عوامل عقب‌افتادگی‌های علمی و فرهنگی انسان‌هاست.

آن‌چه در مدت سی سال برای اینجانب اثبات شد، این حقیقت است: اگر مسائل و هدف‌گیری‌های غیر علمی و سودجویانه و سلطه‌خواهانه، در واقع‌جویی‌ها و حقیقت‌گرایی‌ها دخالت نکند، تفاهم بشری در اصول عالی حیات مادی و معنوی به اندازه‌ای گسترده و عمیق است که می‌تواند از استمرار حق‌کشی‌ها و تضادهای نابودکننده

جلوگیری کند.

***

از سال ۱۳۴۰ هجری شمسی به بعد، همزمان با بحث و تحقیق و تفاهم‌های رسمی - که میان جویندگان علم و معرفت مرسوم است - تعدادی از صاحب‌نظران و متفکران شرق و غرب پیرامون اصول و مسائل اعتقادی، ادبی، فلسفی، عرفانی، علمی، هنری، اخلاقی، حقوقی و ... بحث‌ها و تحقیقات و مصاحبه‌هایی با اینجانب داشتند که در مجموعه یادداشت‌های کتابخانه نگهداری می‌شد. در سال ۱۳۷۰، فاضل و دانشمند ارجمند جناب آقای علی رافعی در صدد جمع‌آوری و تنظیم و تدوین آن‌ها برآمد. باید گفت: ایشان با کمال شور و اخلاص، حداکثر تلاش و تکاپو را در مسیر این کار دشوار مبذول داشته، بحث‌ها و مصاحبه‌ها را به صورت فعلی درآورده‌اند. توفیقات روزافزون ایشان را از خداوند متعال مسئلت می‌دارم.^۱

محمد تقی جعفری

مرداد ۱۳۷۲ ه. ش

۱- لازم به ذکر است که تعدادی از مصاحبه‌های منتشرنشده مربوط به قبل از رحلت استاد جعفری (سال ۱۳۷۷)، اضافه شد و این اثر طی سال‌های ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ هجری - شمسی، توسط گروه تحقیق و پژوهش مؤسسه علامه جعفری مورد بازبینی، تنظیم و ویرایش جدید قرار گرفت.